

1989 - Kamratföreningen på resa i Österled

KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG

Redaktionen har ordet

Bäste läsare !

Första numret av tidningen i det nya utförandet har tydligen mottagits väl, för vi på redaktionen har inte hört ett knyst om eventuella synpunkter på denna. Därför kommer detta nummer ut i liknande utförande, som det första i våras. Vi vill också gärna påminna Dig om - liksom i förra numret - att vi väntar på Dina upplevelser från Din tid på regementet, sätt dessa på pränt och sänd dem till oss ! Vi behöver allt material vi kan få. Adressen till oss finns här nedan.

Detta nummer innehåller en del intressant läsning bl.a. om ungdomsutbildning på Kängö. Dessutom finns det ett reportage från vår härliga resa i Österled och mycket annat läsvärt !

Glöm ej kamratmiddagen i oktober, se särskilt upprop ! Kom också ihåg att vi gärna vill ha Dina upplevelser vid KA eller annat för tidningens vårnummer senast den 1 mars 1990.

Angenäm läsning önskar

Redaktörerna Gösta Andersson och Bengt Sänne

Adress: KA-fyren, c/o Bengt Sänne, MKV stab, Box 5155, 421 05 VÄSTRA FRÖLUNDA

FÖRENINGSNÅLEN, KLUBBMÄRKET OCH BLOMSTERFONDEN

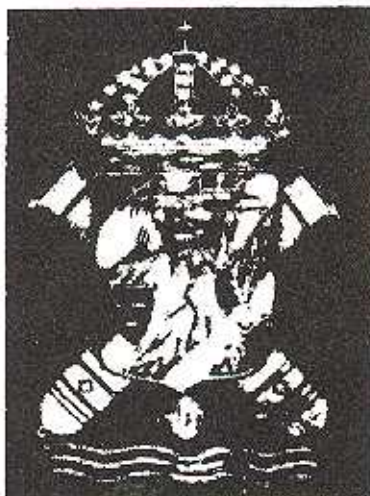
Föreningsnålen bör varje medlem ha fästad på sitt rockuppslag. Den är ett tecken på att Du tillhör en militär förening, där inga gradskillnader finns, en förening för det goda kamratskapet. Nålen kostar kr 20:- samt porto kr 2:30.

Klubbmärket att användas som ficklocksmärke på blazer mm har rönt stor uppskattning.

Märket kostar kr 40:- samt porto kr 2:30.

Blomsterfondens medel används vid hedersbevisningar av olika slag.

Beställningar och inbetalningar kan göras direkt till skattmästaren eller på postgiro 45049-4. Skilj därvid noggrant på de olika posterna, t.ex. medlemsavgift, blomsterfond, föreningsnål eller klubbmärke.

*F n Helmer Ternegren

Ordförandens spalt

Det drar sig mot höst, den tid på året när många omflyttningar och andra förändringar sker, särskilt beträffande personal i tjänst. En del ändrar tjänstgöringsplats och arbetsuppgifter, andra går i pension, bland dem jag själv. Efter så många år i Kustartilleriet skall det bli riktigt skönt att bara betrakta skeendet utifrån, utan att för den skull tappa kontakten - och det gör man ju inte om man efter avslutad tjänst är med i Kamratföreningen.

Som medlem där, kan man få vara med om många trevliga begivenheter - förutom två årliga möten, höst och vår. Som exempel gjorde vi i slutet av maj en mycket uppskattad resa till Oskar-Fredriksborg, där vi förutom att vi träffade Vapenbröderna, också återsåg en stor del av KA 2 Kamratförening, som var på besök samtidigt. C KA 1 med sina medhjälpare hade gjort allt för att vi skulle trivas - och det gjorde vi.

Arbetet med färdigställandet av vårt museum går framåt, "annexet" för större föremål är färdigt och flera "tunga" saker har redan kommit på plats - en 10,5 cm Lvpjäs, en radarstation, en Brockway, kan nämnas som exempel. Järngänget är outtröttliga, men skulle gärna se fler som hjälpte till på onsdagarna.

I början av september kom äntligen "vår" 21 cm-kanon på plats utanför nya kanslihuset, minnande om den tid då KA 4 huvudsakligen utbildade personal i rörlig tjänst. Den är pampig, passa på att komma hit och titta, om inte förr så till höstmiddagen.

Föreningen har ökat medlemsantalet avsevärt under 1989 bl.a. med sex personer (ex.vis Larsson och Hermansson) genom ordförandens försorg. Det var sex glada kamrater - värnpliktiga under 50-talet - som ringde och ville göra ett besök. De kom seglande till KA 4 hamn och hade aldrig hört talas om föreningen, men förutom att vi hade en glad och nostalgisk stund tillsammans, blev de som sagt, medlemmar. Gack ut och värva !

Väl mött på höstmiddagen !

Sven Robertsson

Frivillig ungdomsutbildning på Käsö (av Gustav Lundberg)

Redaktören för KA-fyren har uppmanat mig att skriva om verksamheten med ungdomar på Käsö. Efterom det för undertecknad just i år faktiskt är litet av ett jubileum, så finner jag denna uppmaning intressant. Jubileet består i att det i år är 25:e året jag tjänstgjort på Käsö som skolchef och 35:e året jag ägnat mig åt ungdomsutbildning inom FBU.

Ungdomar får delta från och med det år de fyller 15 år och får fortsätta med denna form av ungdomsutbildning tills de är 19 år gamla då värnpliktstjänstgöringens grundutbildning påbörjas. Från år 1977 är utbildningen på Käsö även öppen för flickor.

Verksamheten bedrivs dels som sommarläger på Käsö (två till tre veckor) och på vintern under skollovsveckan i Transtrand som veckoslutskurser företrädesvis varannan lördag under höst-vinter-vår.

Vad sysslar vi då med ? Jo, det finns faktiskt mycket i den militära utbildningen som även är lämplig för ungdomar. Det finns dock verksamheter, som ex.vis stridsutbildning, som inte är lämpliga för ungdomar. Sådan utbildning är ej heller tillåten. Den utbildning vi försöker ge ungdomarna är, hur vårt totalförsvaret är uppbyggt, lära dem navigera, rodd och båtskötsel, segla och föra motorbåt, signaltjänst både med tråd och radio, sjukvård (att ta hand om skadade). Skolskjutning sker med luftgevär och musergevär och fr.o.m. det de fyllt 17 år även med k-pist. Användande av karta och kompass, samt någon form av överlevnadskunskap genom att bo i tält och laga sin mat fältmässigt, ingår också i utbildningen. Dessutom att sköta sin utrustning och sig själva inte minst.

Lägerveckorna på Käsö är mycket intensiva. Dagen börjar kl 06.15 med revej, 06.20 fysisk träning, 07.15 visitation av förläggningen, 07.20 frukost, 08.00 uppställning (flaggan hissas) och därefter följer övningar och lektioner. Dessa pågår till kl 11.30 då lunch utspisas. Kl 12.30 börjar övningar/lektioner som håller på till kl 16.30 då middag intages. 18.00 - 20.30 fortsätter övningarna. Kvällskaffe serveras kl 21.00 och kl 22.30 går signalen för tystnad.

Under sista veckan har vi tillämpningsövningar över vad vi lärt oss och då lämnar vi Käsö under tre dygn. Vi rör då i roddslupar och

seglar i små segelbåtar söderut, övernattar i tält eller sover på klipporna - lagar vår mat själva o.s.v. Detta utgör grundkursen.

Fortsättningskursen seglar i segelslupar norr-över. De vänder i trakterna av Lysekil eller Marstrand beroende på väder och vind. Även denna kurs sover i land eller på någon klippa. Ledarkurs 1, som kör mindre motorbåtar, s.k. 300-båtar, försöker utforska så mycket som möjligt av den bohuslänska skärgården och denna kurs brukar på dessa tre dagar hinna till Fjällbacka-Smögen. Ledarkurs 2 kör större båtar av typ 400 eller 700 och håller till i samma farvatten som ledarkurs 1. Förutom ovanstående kurser har vi en instruktörskurs som påbyggnadskurs, där eleverna får lära sig vara biträdande instruktörer.

Efter tillämpningsövningen avslutas lägret med tävlingar och utbildningskontroller, bl.a. prov för förarbevis och kustekepparexamen. Dessutom gäller det att vårda och återställa all utkvitterad materiel till förläggningen på Känsö. Efter dessa tre dagar behöver alla, både lärare och elever, några dygn för att vila upp sig efter strapatserna.

Vinterlägren i fjällen är också intensiva. Utbildningen genomföres i tre steg:

1. 1:a året får eleverna lära sig grunden för längd- och utförsåkning på skidor, samt försöka erhålla så mycket fjällvana att man kan vistas ute på Kalfjället i ett dygn med övernattnings i tält eller stuga.
2. 2:a året tränas man till att bli ännu bättre skidåkare och att få så mycket fjällvana att man skall kunna vistas ute på Kalfjället under ett dygn med övernattnings i snödriva, som man gräver ut själv.
3. 3:e året mera träning som skidåkare och så mycket fjällvana att man skall kunna vistas ute på Kalfjället under två dygn med övernattnings i snödriva, som man gräver ut själv.

Veckoslutskurserna höst-vinter-vår är i viss mån förberedelser för lägren, vilket innebär teori och grundläggande lektioner. Under lägren skall man helst försöka att undvika

teoretiska lektioner, all tid skall helst utnyttas för praktiska övningar.

Sedan tre år tillbaka ingår även sjövärnsskåren i lägret på Känsö. Utbildningen är helt integrerad och alla här likartad uniform (grön). Att det är två organisationer spelar ingen roll. Ändamålet är precis detsamma.

För oss, som leder verksamheten, är det 135 svenska ungdomar, som skall lära sig att leva tillsammans en viss tid och erhålla kunskaper om hur man uppträder i och på vattnet. I början förekommer det små incidenter beroende på olika människosyn och traditioner, men numera är verksamheten i stort helt integrerad, eftersom sjövärnsskårens medlemmar även deltagar i vår verksamhet höst-vinter-vår.

Sammanfattning: Det är inte meningen att ungdomarna skall bli något slags "barnsoldater". Disciplin och ordning skall råda, men det innebär inte att det viktigaste är att kunna stå i enskild ställning. Nej, det innebär framför allt att vara en bra kamrat, att komma i tid, att kunna sköta sig själv och sin förläggning och slutligen materielens skötsel och vård.

Om detta fungerar finns det goda förutsättningar till att övrig verksamhet ger gott resultat. För många elever har deltagandet i verksamheten blivit inkörsport till yrkesofficerskarriär vid KA eller annan försvarsgren. För min del känns det mycket bra att ha fått träffa så många fina ungdomar som nu finns i alla yrken och karriärer.

Med hänsyn till den långa tid jag sysslat med denna verksamhet, har den andra generationen kommit. Det är mycket stimulerande när "pappa" kommer med sin son eller dotter och pratar minnen när "pappa" själv var elev.

35 år är en lång tid och mycket har hänt under tiden, men jag tror inte det är möjligt, att med det utrymme, som i tidningen står till mitt förfogande, gå in på detaljer i fråga. Känsödagen ingår också i Kamratföreningens verksamhet och förekommer varje sommar.

"S/S Westfalens" undergång 8 september 1944

Ögonvittnesberättelse

På förmiddagen den 8 september 1944 hade jag just gjort toalett efter att ha fått några timmars sömn efter nattens upplevelser. Som vanligt hade den tyska konvojen från Tyskland till Oslo kommit och passerade vid 23.40-tiden vår signal- och bevakningsstation som fanns på Källö-Knippla i Göteborgs norra skärgård. Ungefär vid midnatt kom de engelska lätta bombarna med sitt nattjaktflyg för att förhindra konvojens vidare framfart. De tyska fartygen sköt, engelsmännen bombade och sköt med kulsprutor och hela himlen var ett enda eldhav. Engelsmännen cirklade också in över svenskt område och då började också vårt luftvärn här och var att beskjuta bombplanen och jaktflyget med sina Boforsare. Tydligt hörde vi "bom-bom" och såg tydligt också spårlysen i den klara septembernatten.

Vårt lv, som vid den tiden 1944, hade order om att verkningseld alltid skulle skjutas, hade tydligen fått detta om bakfoten, för antingen var bemanningarna i dåligt trim eller också såg dom dåligt de lågflygande planen, för det liknade mest bara varningsskott. Pjäserna var riktade framför och bakom planen. Givetvis hade nog de flesta av oss våra favoriter, trots vår neutralitet. Konvojen bestod av fem fartyg, två sänktes av bombplanen. Ungefär kl 01.30 var det fullständigt lugn igen. Dock visste vi att liken skulle flyta iland om några dagar och av erfarenhet visste vi också att det bara var unga pojkar i 15-17 års åldern man skulle finna med genomskjutna bröst. Barnen får lida för fädrens missgärningar, det är ett valspråk som är mycket sant. Besättningarna rekryterades av dessa unga människor då de äldre hade andra uppgifter.

Nåväl, där jag satt nere i baracken tänkte jag just på om jag skulle skriva brev till min mamma om nattens ohyggliga upplevelser, men jag kom bara till tanken då alarmtelefonen ringde bredvid mig. Det var bevakningsposten som rapporterade att ett hangarfartyg, som var kamouflagemålat kom söderöver. Jag tittade på klockan och den visade 10.10. Snabb språngmarsch den lilla stigen upp till stationen, fram med silhuettboken och kikaren. Fartyget stävade precis på 3-milsgränsen och hade precis passerat Stora Pölsan när jag fick in den i mitt blickfång. Konstaterade genast att fartyget var tyskt genom sin stora hakkorsflagga, samt att det inte var något hangarfartyg utan ett han-

delsfartyg. (Senare fick vi namnet som var Westfalen, byggd 1906 och tillhörde tyska marinen sedan 1941 då den ombyggdes till trupptransportfartyg. Westfalen hade en längre tid gått traden Oslo-Kiel med permittenter samt norska judar och fångar till koncentrationslägren). Fartyget hade en stor kran akterut, vilket gjorde att posten rapporterade ett troligt hangarfartyg. Jag hade bara skyldighet att rapportera krigsfartyg och uppdykande situationer till sambandscentralen på Nya Varvet och tänkte att detta fartyget är inget märkligt, då vi dagligen såg konvojer och enstaka fartyg passera i minrännan från Stora Pölsan ned till Vinga. Jag skrev in den i vår rapportloggare.

Klockan hade blivit ca 10.40 och Westfalen låg då ungefär tvärs Rörö. Plötsligt får jag se att fartyget liksom lyfts upp ur havet samtidigt som svart rök bolmar upp. Posten skrek: "Hon torpederas !" Vi stirrar i kikaren vad som skall hända. Själv blir jag tveksam om hur detta skall tacklas. Då får jag se att Westfalen sänder ut massor av röda raketer och samtidigt har hon lagt bi. Jag tänkte att jagarna Karlskrona och Klas Horn skulle observera detta och att det närmast var deras åliggande att ombesörja räddning. Dessa båda jagare låg strax norr om Vinga och hade uppdrag som bevakare åt de lejdfartyg som var på väg in till Göteborg. Ingen reaktion syntes från det hållet. Något måste göras. Tänkte att de båda jagarna hade utkik och att jag kanske kunde få kontakt genom optisk signalering.

Vi hade en 25 cm signalstrålkastare och den skulle också med fördel kunna användas under dagsljus. Började med allmänt anrop. Inget svar. Slog då jagaren Klas Horns namnsignal upprepade gånger. Inget svar. Tittade i kikaren hur läget var på "Westfalen". Livlig aktivitet. Flottar sjösattes. Folk hoppade i vattnet. Fartyget var dödsdömt. Jag kallsvettades. Tänkte på att det, trots allt var människor som låg därute och kämpade för sina liv. Ingen kontakt med jagarna optiskt. Tog då vår rapporttelefon till MDV, hoppades att den vägen kunna ombesörja att jagarna kunde komma till hjälp. Mitt hopp stod till radio. Meddelandet mottogs av MDV och jag kunde återgå till min parkettplats. Klockan hade blivit 10.55. Det hade börjat blåsa upp rätt kraftigt och sjön gick rätt så hög. Såg att jagaren Klas Horn

vänt och var på väg under forcering. Då, precis kl 11.00, skedde ånyo en explosion ombord på Westfalen förut under backen. Fler människor lämnade fartyget. Vi såg alltflera små prickar i havet. Det var de nödställdas huvuden som guppade upp och ned i den alltmera grova sjön. Klockan blev 11.05 och då bröts fartyget mitt itu och sjönk medtagande ett stort antal människor som höll på att försöka få en större flotte midskepps i sjön. Vi såg hur de liksom klämdes fast när för- och akterskeppet reste sig mot skyn i en sista protest mot vad hon råkat ut för.

Jagaren Klas Horn kom fram först 15 minuter efter förlisningen men räddade 48 tyskar och 4 norrmän. Dagarna efteråt flöt 35 drunknade norrmän och 21 tyskar iland. De flesta av de 200 koncentrationslägerfångarna släpptes ej ut av tyskarna utan följde fartyget till botten. Av besättningen på 50 man räddade sig 28. De drunknade samlades så småningom uppe på bryggan i Mollösund där de lades i kistor för vidare transport till Göteborg. Jordfästningen av tyskar och norrmän skedde på Kvibergs kyrkogård med en dags mellanrum. Sedermera har de flesta fått sitt vilorum i sitt eget land.

Gösta Andersson

Minnesplatta avtäckd över "Barbaras" nio omkomna

Den 12 april 1989 samlades ett stort antal av våra medlemmar vid muséet för att avtäckta en minnesplatta över de nio kustartillerister vid KA 4 som omkom vid bogserbåten "Barbaras" förlisning utanför Galterö den 29 augusti 1950.

Tal hölls av kommandanten Svante Kristenson, samt regementschefen Sven Robertsson. Beträktelse hölls också av komminister Evald Knutsson från Älvsborgs församling. Han var själv med i räddningsarbetet då han just gjorde sin värnplikt vid KA 4. Ceremonin avslutades med en tyst minut, varefter CKA 4 lät täckelset falla.

GA

GENERALLÖJTNANT HENRIK LANGE - Slutet om rörligt kustartilleri

Efter återkomsten till Härnösand vidtog skarp-skjutningarna för skjutskolan. Temperaturen hade nu stigit något 10-tal grader och höll sig omkring -20° eller strax under. Vi var förlagda i Gådcåskolan men hade vår fordonsplats i östra delen av KA 5 nuvarande kasernområde och något utanför detta. Den bestod av en i den djupa snön upplagad slinga med fickor för fordonen. Batteriplatserna var uppe på Myran. Vi bemannade dels 15,3 cm kanbatt, dels ett 10,5 cm haubbatt. Målområdena var belägna på östsidan av Lungö och Hemsö. Isen låg tjock så långt ögat nådde och vintervägar var lätta att ordna över isen.

Återtransporten till Karlskrona skedde liksom tilltransporten med järnväg. De breda lavettfordonen kunde inte utan vidare lastas på en öppen O-vagn. Lastningen måste ske från ändlastkaj och vagnsgolvet först beläggas eller klädas med s.k. långslipers. Sidstolparna måste då tagas bort. I stället måste lavetten förankras ordentligt med klotsar. I Härnösand fanns en lämpligt belägen ändlastkaj, men i Torskors måste vi bygga en sådan.

Transporten fördelades på fyra tågsätt vid ångdrift och sjöfrontsorganisation, tre tågsätt vid landmålsorganisation och ångdrift. Vid elektrisk drift räckte det med två tågsätt, oberoende av batteriorganisation. För personalen användes antingen tvåaxliga 3:e-klassvagnar eller gods-finkor. I de förra fick man sitta på hårda träbänkar, i de senare fick man ligga på halmklädda flak i två våningar. Eftersom resan tog 26 timmar och tillfälle att sträcka på benen endast gavs vid måltidsstationerna, är det inte att undra på att man föredrog gods-finkorna framför de skuttande och hårda 3:e-klassvagnarna. Detta sagt apropå de numerä vanligt protesterna från våra dagars värnpliktiga, när det gäller personaltransport i gods-finkor.

Under beredskapsåren var det aldrig tal om några klagomål. Man kände alltid allvaret bakom varje övning. Vår färdväg mellan Karlskrona och Härnösand gick över Växjö, Alvesta, Mjölby, Hallsberg, Örebro, Avesta eller Krylbo som det hette då, Ånge och Sundsvall. Ångdrift förekom mellan Karlskrona och Alvesta samt mellan Sundsvall och Härnösand. Jag minns att jag undrade om våra gamla E-lok verkligen skulle orka knega sig upp för backarna vid Selånger, så långsamt gick det.

Vid återkomsten till Karlskrona omorganiserades 1:a batteriet till sjömålsorganisation. Även 2:a och 3:e batterierna organiserades. Vi bildade en fältstark division. Divisionschef var Bo Lindeberg. Jag fick avstå en del av mina duktiga medarbetare från vinterövningen. Det rädde f.ö. full vinter i Karlskrona ännu långt in i april under denna ovanligt kalla och snörika vinter.

Utbildningen bedrevs till att börja med batteri-vis. 1:a batteriet fick inte plats på Oscarsvärn. Vi förlades till Ronneby Brunn, där vi med en viss framgång försökte hålla varmt i de gamla sommarhusen.

När tjälen gick ur marken fick vi för att inte förstöra de gamla vattenledningarna ganska brådstörtat flytta till Bredåkra, där nu F 17 är förlagt. Här blev det tältförläggning.

Så småningom ansåg Bosse att hans division nått sådan utbildningsstandard, att han kunde sätta den i rullning. Vi marscherade under diverse övningsmoment till Skåne, där vi grupperades utefter kusten från Olseröd ned över Ravlunda. Här genomfördes skarpskjutningar mot sjömål under dager och mörker med enskilt batteri och med eldsamling av hela divisionen och med utnyttjande av hela arsenalen av skjutmetoder som fanns på den tiden. I slutet av maj var divisionen återsamlad i Karlskrona och i juni fick jag lämna 1:a batteriet för att tillträda en stabsbefattning i marindistriktsstaben. Jag gjorde det med sorg i hjärtat.

Många år senare hörde jag i föreningen KHS ett föredrag av dåvarande utrikesministern Christian Günther där det framgick att läget för vårt land var kritiskt bl.a. 1942 och att den vinterfälttjänstgöring som i februari ägde rum i Jämtland under General Jungs ledning, även innebar en svensk styrkedemonstration gentemot de på andra sidan norska gränsen stående tyskarna. På detta sättet fick jag en förklaring till det muntliga påpekande som gavs mig, att vi som ankom till Häggsjövik och Hotagen redan natten mellan fredag och lördag icke skulle gå in i övningen förrän på måndag morgon och att vi för den skull inte skulle maskera vår materiel däruppe. Den ordern föreföll mig, när jag fick den, både onödig och fjäskig. Jag menade, att det ju vore min sak

att öva mitt folk med maskering eller inte, men jag lydde ju order utan invändningar. Efter Günthers föredrag förstod jag, att det var meningen att våra tunga pjäser skulle synas däruppe vid norska gränsen. För den skull hade man också gett oss rundlig tid att röra oss öppet, så att man kunde vara säker på att vi var observerade.

Detta var uppenbarligen huvudanledningen till att man tog ett kustartilleribatteri från skjutskolans övningar för att gruppera det vid norska gränsen i Jämtland. Mig veterligt är det hittills det enda kustartilleribatteri som stått i ställning vid norska gränsen i Jämtland.

Under tiden för dessa händelser hade en försvarskommitté, där kustartilleriets representant var Harald Callerström, arbetat ut ett förslag till ny organisation för krigsmakten. Den framlade ett enat förslag, vilket antogs av 1942 års riksdag. Sällan har ett försvarsbeslut antagits efter så få delaktiga meningar. Världskriget och vår ytterst ömtåliga ställning gjorde, att riksdagen och hela svenska folket var villigt att satsa pengar på allt som föreföll meningsfullt ur säkerhetssynpunkt. 1942 års försvarsbeslut innebar för kustartilleriet ett mycket betydande uppsving och en erkänsla för uppoffrande arbete och skicklighet i det samlade riksförsvaret.

KA 4 uppsattes och Härnösands kustartilleridetachment blev ett fredsförband. För det rörliga kustartilleriet betydde försvarsbeslutet att 5:e kompaniet vid KA 2 växte till en bataljon. Det hade dessutom delat med sig till ett 15,3 cm kanbatt på Gotland och en bataljon 21 cm kanoner vid KA 4. Ganska raskt marscherat på ca 15 år.

Den förste bataljonschefen för 21 cm artilleriet blev Pelle Nilsson. Pjäserna var tunga men välskjutande. De kunde dessutom riktas horisonten runt, vilket var en stor fördel med så långskjutande artilleri. Pjäsen transporterades i tre fordon: ett eldrörsfordon, ett fordon för mellanlavetten och ett för underlavetten. De olika delarna vägde, när de stod på hjul, 15, 15 resp. 17 ton eller ungefär dubbelt så mycket som 15,3 cm kanonens fordon. Det var svårt att finna tillräckligt starka och tunga dragfordon till pjäsen. Våra Skodadragbilar och Volvos terrängdragbil visade sig vara i klenaste laget. Den slutliga lösningen fann man inte förrän efter

krigsslutet i Europa. Då hölls ett slags auktion, på amerikansk krigsmateriel i Belgien. Holger Norén fick resa ut och se vad där fanns att köpa. Han återvände efter att ha lyckats förvärva ett antal Brockwaybilar och GMC bilar samt Dodgejeepar. Jag tror att vi betalade dem efter 20 cents per kilo, en av de förmånligaste affärer försvaret gjort.

I februari 1945 avled Pelle Nilsson, sannolikt drabbad av hjärtinfarkt. Vi sörjde honom djupt. Han var en mycket skicklig artillerist i såväl teori som praktik. Han var dessutom en god och glad kamrat. Han var en av de gamla "rörliga", som vi delat ljuvt och lett med och som alltid bibehållit sin välvilja och sitt goda humör i livets alla skiften.

Den 1 april fick jag den stora förmånen att efterträda Pelle Nilsson som chef för II bataljonen KA 4. Det är alltid oerhört stimulerande att gripa sig an med nya uppgifter. I detta fallet gällde det att fullfölja Pelle Nilssons arbete med att organisera de nya 21 cm batterierna, att ordna utbildningsplatser och utbildningsmateriel och framför allt att utbilda personal av alla kategorier.

Bland mina medarbetare återfann jag många av mina gamla vänner från gamla 5. Där fanns Hugo Nordh och där fanns Rosander och Stannefelt. Där fanns också Lennart Torstensson och Kjell Simonsson och dessutom sådana hejare som Björn Engwall, Carl Magnus Frisk, K.G. Åsbrink, Österlund och Bertil Wahlgvist. Under somrarna blev lägret vid Falkasand intill Åsa station, vårt huvudkvarter och vårt utbildningscentrum.

Många glada minnen bevarar vi från detta, i begynnelsen Klondykeliknande, läger. Utbildningstiden för de värnpliktiga var ju på den tiden minst ett år, vilket i förening med det förhållandet att vintrarna var stränga, medförde att vi kunde ge våra värnpliktiga en ordentlig vinterutbildning även på Göteborgs breddgrader. När Kattegatt låg fruset, körde vi målgång för artilleriet med bil på isen i Kungsbackafjorden. Men vi fick också tillfällen till samövningar med A 2. Vid flera tillfällen hade vi samskjutningar med skarp ammunition på Remmene skjutfält. Detta befäste vår förmåga att förstärka fältartilleriet och gav anledning att förvärva många nya vänner.

Man kunde vara benägen att tro, att de tunga 21 cm pjäserna var besvärliga att förflytta. Så var emellertid inte fallet. Fick man bara tillräcklig dragkraft löpte de relativt smidigt i den dåvarande trafiken. Det var egentligen endast vid de nödvändiga passagerna genom Göteborg som man fick samråda med polisen och lämpa sig efter lågtrafiken. Det gjorde oss föga bekymmer. I terrängen var 21 cm kanonens framkomlighet t.o.m. överlägsen 15 cm kanonen genom fordonshjulens stora vridbarhet och att hjulbredden var inte oväsentligt mindre än hos 15 cm kanonens lavettfordon. Svagheten låg i den relativt långa tid det tog att gå i ställning. Vi gjorde därför allt för att nedbringa denna tid. Tersuret var ständigt i farten och olika moment i exercisen mättes. Man skulle ju gräva eller spränga en grop 2 x 3 x 1 meter för att få ned underlavettens låda i marken. Det är då klart, att markens beskaffenhet spelade en avgörande roll för tiden att bli eldberedd. Rekordet sattes av sergeanten Brage och hans pjäsbetjäning i Skillingaryd, då pjäsen från marschläge vid pjäsplatsen till eldberedd tog 58 minuter. Jag tror att det rekordet står sig än i dag och jag tvivlar på att det någonsin blir slaget.

Vi retade oss på att vår eldhastighet var låg. Det var en omständlig procedur att lasta 135 kg tunga granater på en liten vagn, som såg ut att vara från Karl XII tid, att köra upp den på lavettsvansen, låsa fast den vid kanonens bakstycke och att med åtta man och en enorm laddstake sätta an projektilen och att därefter föra in krutkardusen. Blande kamraterna fanns då en ung officer som hette Edlund. Han var mycket spekulativ, en duktig matematiker och ganska företagsam. Han funderade på detta problem och gick där med sitt tersur som alla andra. En dag presenterade han sin lösning för mig. Laddkärran hade han ersatt med en liten vagn för två projektiler som kopplades till sidan av pjäsen och ständigt följde denna vid sidriktningen. Laddstaken ersatte han med en skivformad revolver bakom slutstycket på pjäsen och försedd med ett antal dysor för krutladdningar, avpassade så att en jämn och lagom ansättning skulle ske. Vi presenterade förslaget, men marinförvaltningen stegrade sig. Man var framförallt rädd för de små krutladdningarna. Först sedan Edlund överarbetat sitt förslag, vilket skedde medan han gick på Sjökrigshögskolan, varvid han ersatte krutladd-

ningarna med tryckluft från en kompressor, vann hans geniala förslag gehör.

Därmed skulle jag kunna sätta punkt för denna återblick över det rörliga kustartilleriets utveckling till och med den närmaste tiden efter andra världskrigets slut.

Låt mig sluta med en liten solskenshistoria, som på sitt sätt belyser omväxlingen och glädjen i den rörliga kustartilleritjänsten. Något år, sannolikt 1947, skulle skjutskolan förlägga en del av sin utbildning till Ystad. Skolans uppgift på den tiden var bl a att systematiskt testa batterier, belägna utanför de egentliga kustartilleriförsvarerna. KA 4 och GbK svarade på den tiden även för enheterna i Skåne.

I planerna ingick att ett 21 cm batteri också skulle ställas till förfogande. Vi marscherade sålunda ned till Skåne och grupperade oss öster om Ystad, bl.a. på Hedvigsdals marker. Friherre Bror Cederström var väl till att börja med inte särskilt förtjust i vår uppvaktning. Han hade bl.a. en fin besättning av biffkor, som strövade fritt omkring vår bplats. Men han lät oss komma och etablera oss. Vi fick t.o.m. för vår inkvartering hyra ett par rum i ett mindre hus vid sidan av slottet, där hans gamle far disponerade en våning som något slags undantag.

Någon dag före vårt planlagda uppbrott för återmarsch mot Göteborg fick vi en högtidlig inbjudan till middag på slottet. Den formade sig till något som kunde liknas vid ett skänkt ålagille. Men när vi efter middagen gick ut för att besiktiga de fina biffkorna, lät mig godsägaren förstå, att hans gamle far nog gärna ville dra sig tillbaka med ålderns rätt. Jag fattade ju vinken och vi tackade och sa adjö. Klockan var då vid pass 21.30. Vi gjorde sällskap med gamle baronen ned till den villa vi tillsammans disponerade. Men när vi kommit ett stycke på väg sa den gruvlige geronten för att tala med Gunnar Unger: "Den sömntutan Bror kör alltid iväg mig så fördömt tidigt, när man har trevligt. Får jag föreslå att vi går in till mig och fortsätter samvaron". Sagt och gjort. Den gamle baronen var en ytterst charmerande gammal herre, som hade mycket att berätta. Men när han hållit på en stund, sa han: "Skall vi inte ha litet vickning nu?" Med

stigande förvåning tackade vi ja. Det visade sig då, att han noga förberett detta. Pytt i panna var tillskuren och klar att steka, brännvin, öl och punsch fanns i kylskåpet. Efter många försök till uppbrott lämnade vi den gamle baronen glada och lyckliga vid tre-tiden på morgonen. Klockan 8 stod han pigg och nyter och vinkade av oss när vi for.

Utvecklingen fortskrider. Långdistansrobotar, kustjägare som ersättning för de gamla grenadjärregementena och rörliga spärrförband tillförs kustartilleriet. Hur länge 30- och 40-talets gamla materiel står bi är väl omöjligt att säga. Tiderna förändras. Ett kärt ekonomiskt klimat, som det vi upplever just nu och som i någon mån påminner om 20-talet och det tidiga 30-talet, följs av ekonomiskt uppsving. Det gäller att inte misströsta utan att göra det bästa möjliga i varje situation. Man kan gå på sparlåga en tid. Men man får aldrig ge tappt och låta lågan slockna. Vapensystemen förändras. Ibland sker det mycket snabbt, ibland i långsammare takt. Men den gamla tesen om eld och rörlighet som nyckeln till framgång i striden består.

Nya medlemmar

Stig Andersson
Hans Andreasson
Tomas Ansberg
Håkan Bewert
Gunnar Börjesson
Tommy Fock
Arne Frank
Yngve Grimroth
Rune Hagelin
Leif Havås
Kåre Hermansson
Ann-Mari Hessel
Ragnar Jansson
Gunnar Johansson
Evald Knutsson
Göran Larsson
Yngve Mårtensson
Lars Olsson
Margareta Rosenqvist
Sune Sander
Ulf Utgård
Nils Kummel

HALLA-spalten

Vi påminner åter igen om att Du i denna spalt kan efterlysa gamla kamrater som är med i kamratföreningen. Möjligheten till en träff på KA 4 med Dina rekrytkamrater någon lördag-/söndag finns också. Du kan ringa Georg Gustavsson under tjänstetid tel: 031 - 69 21 82 för beställning av övernattning. Han ombesörjer också beställning av ev. kamratmiddag på militärrestaurangen på lördag kväll och frukost i matsalen före hemresan på söndagen. Kostnaderna är rimliga, Georg lämnar gärna uppgifter om detta. Vi påminner också om museet. Detta är öppet mellan kl 10.00 - 13.00 eller efter överenskommelse. Om Du önskar besöka museet ring museiföreståndaren Gustav Lundberg under öppettid per telefon 031 - 69 24 97. Även KA4:as chefssekreterare tar emot tidsbeställningar per telefon 031 - 69 27 40.

Vår tidnings-/blomsterfond har fått in en hel del pengar av givmilda medlemmar. För detta tackar skattmästaren på annan plats i tidningen! Även vi på redaktionen framför vårt tack, då det hjälper oss att driva tidningen. Kanske kan vi förbättra utseendet i positiv riktning. Allt kostar dock pengar, men då det finns litet pengar i fonderna, så blir det en smula lättare att presentera en utseendemässigt snygg tidning! Enligt rapport från skattmästaren så har de flesta betalat sin medlemsavgift. De som känner på sig att de har glömt detta, ombedes snarast sända in det lilla beloppet till postgirokonto nr 45049-4. Var god specificera de olika posterna på talongen, exempelvis medlemsavgift, blomsterfond eller tidningsfond.

I dagarna lämnar chefen för Västkustens marinkommando, Svante Kristenson, för att stå till ÖB:s förfogande. Svante Kristenson blev fänrik vid KA 1958 och överste av 1:a graden 1984. Vi önskar honom all lycka och välgång! Även CKA 4, Sven Robertsson, lämnar chefskapet den 1 oktober i år. Han efterträdes av Jack Wibring, som närmast kommer från Karlskrona. Vi önskar också Sven lycka och välgång som pensionär och Jack önskas välkommen till KA 4.

2:a delen Kustartillerimarscher har utkommit som LP. Finns att köpa på museet. Pris kronor 75:- inkl moms. Årsmöte för kamratföreningen kommer att avhållas onsdagen den 25 april 1990 kl 18.00.

Resa i Österled

Många av våra medlemmar hade hörsammat uppropet om en resa i Österled, d.v.s. en bussresa till KA 1 den 26 - 28 maj 1989. Vi skulle därstädes träffa kamrater från Vapenbröderna KA 1 och KA 2 kamratförening.

Samling skedde vid värmecentralen KA 4 kasernområde fredagen den 26 maj kl 12.00. En fin buss stod till förfogande. Buschaufför var Ulf Utgård. Alla kom i god tid och vid avgången som skedde prick kl 12.00, hade reseledaren Georg Gustafsson inräknat mer än 40 st av bägge könen. Stämningen var hög och förväntningarna stora redan från början och alla verkade trivas. Vädret var mycket fint ända tills vi kom till Linköping och A 1 vid 16-tiden då vi fick ett störtregn över oss. Våra damer, som givetvis var fina i håret, övervägde om de skulle strunta i middagen eller springa ut i regnet med dess katastrofala följder för frisyrerna. Hungern segrade dock och de - liksom vi andra - gjorde rätt i att invadera matsalen på A 1, maten var nämligen ypperlig, vilket vännen Sven Einarsson kan intyga, han "backade" två gånger !!

Efter en lagom paus fortsatte vår eminente chaufför att styra bussen i god fart med kurs Stockholm i första hand. För att ytterligare förhöja stämningen hade Bengt Sänne förfärdigat visor med vilka vi skulle "bräcka" våra kamrater på KA 1 respektive KA 2, men av detta blev det platt intet, eftersom radions högtalare i bussen hade råkat ut för ett tekniskt fel. Av någon anledning blev det inte heller någon sång under resan.

Vid pass kl 19.30 passerade vi Norrtull med lagom styrfart och kl 21.30 var vi framme vid militärrestaurangen på Oscar-Fredriksborg. Kvällsmat var där ordnad med den ackuratess som bara kamrater från KA kan visa. Efter denna härliga måltid samlades vi i norra kasernen där vår nattlogi var belägen. Placeringen skedde på gamla 7:e kompaniet. För undertecknad blev detta en smula nostalgiskt. På detta kompani kom jag i tjänst första gången den 1 november 1936 ! I stort var allt sig likt sedan den tiden.

Eftersom vi hade damer med oss så blev det en smula problem med förläggningen. Allt löstes dock på bästa sätt och när Sven Robertsson föreslog att damerna skulle få egen toalett med

duch, så var kvällen räddad. Många promenerade i omgivningarna och många pratade om gamla tider. Till slut tog tröttheten ut sin rätt och vid 24-tiden hördes snarkningar från olika logement, faktiskt även från damernas.

På lördagsmorgonen samlades vi tidigt för första frukost i MR. Därefter marscherade vi i spridd ordning upp mot filmsalen där CKA 1 Fredrik Hillelson vänligen tog emot. Han höll sedan ett intressant föredrag om verksamheten vid KA 1. Därefter visades en film om rörligt kustartilleri och kustjägare i aktion. När detta var slut samlades vi i minörhamnen där båtmaterialen förevisades. Sedan blev det en sjötur med "Prinsen" till Kastellet där museiintendenten Mauritz Ljungberg visade runt. En rundtur i skärgården med "Prinsen" uppskattades av oss alla. KA 2 kamratförening, under ledning av legendariske Arne Johansson och många vapenbröder från KA 1 var givetvis med hela tiden. Rundturen i skärgården avslutades vid OF.

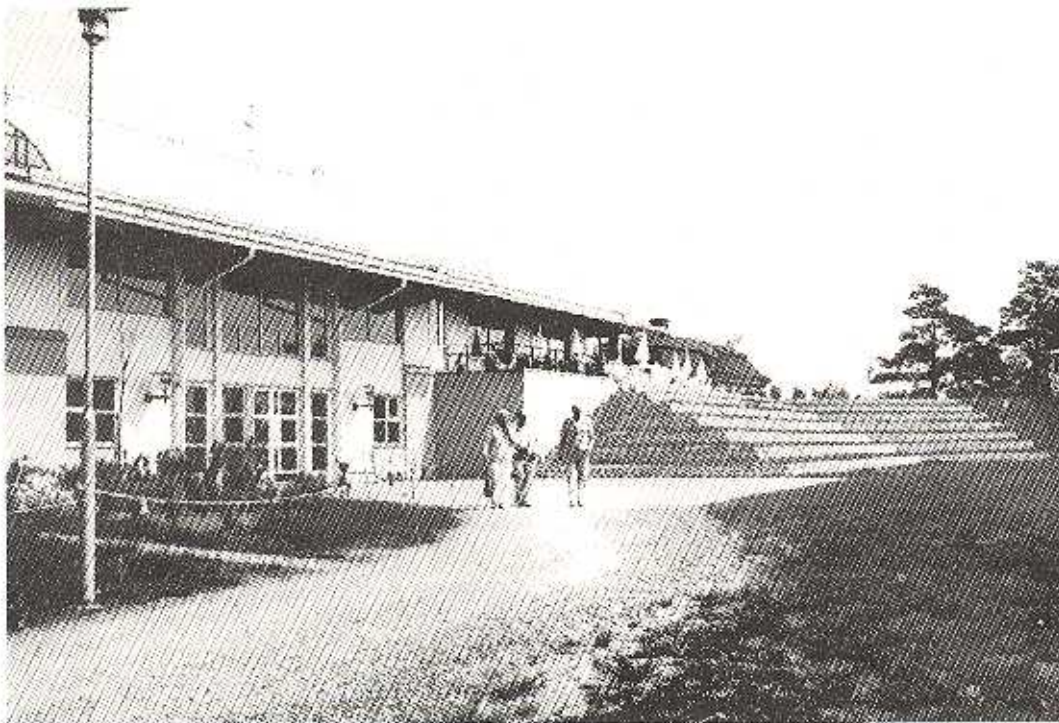
Efter att ha bytt kläder för kvällens kamratfest samlades vi i MR:s bar där vi bekantade oss ordentligt. Gamla vänner och kamrater från fordom dök upp ! Förbrödringen var stor ! Alla damer får förlåta oss att vi ett litet tag var ouppmärksamma mot dem, men det är inte varje dag vi träffar vänner sedan 30 - 40 år tillbaka.

Klockan 18.00 på lördagen träffades vi i stora matsalen, det blev ca 110 - 120 personer. Vi serverades en flott middag med vin och mycket annat gott. Fredrik Hillelson höll ett mycket vackert tal om kamratskap och vikten av att vi i god anda håller fanan högt till våra respektive regementens ära. Arne Johansson höll tal och framförde hälsningar från medlemmar från KA 2 som inte var med på denna resa. Vår regementschef Sven Robertson höll ett magnifikt tacktal för den goda maten och för all den vänlighet som kommit oss till del. Samtidigt kallade han fram personalen för bespisningen. Vid detta tillfälle fick undertecknad förmånen överlämna vår föreningsnål till samtliga 6 st personer i bespisningen. Denna gest uppskattades verkligen ! När vi ätit oss mätta bröt vi upp från matbordet vid 22-tiden. Dans fanns - för de som önskade - i en lokal på nedre botten. Här sågs Topsy, Margareta, Gudrun m.fl. damer virvla fram över dansgolv-

et. Damerna hade det rätt så beviljat då det fanns ett 100-tal manliga kavaljerer att välja mellan. Dansen slutade vid 01-tiden natten till söndagen, varefter var och gick hem till sitt logement. På vissa dagrum fortsatte dock gemenskapen till långt fram mot morgonen.

På söndagens morgon - underbar och solig-drack vi först kaffe med bulle. Sedan packade vi ihop våra pinaler för placering i bussen. Sista måltiden på MR intogs kl 10.00 och efter denna tog vi farväl av våra kamrater från KA 1 och KA 2. Avfärd skedde från OF kl 10.50. Vi stannade till ett slag i Sigtuna varefter vi körde direkt till Örebro där vi skulle äta middag på I 3. Resledaren försökte på alla sätt att få oss litet piggare, men det gick tyvärr inte, tröttheten gjorde sig påmind hos envar. Var och en kurade ihop sig på sätena i bussen och i denna ställning anlände vi till KA 4 ungefär vid 21-tiden. Här försiggick sedvanliga tack och avskedshälsningar av trötta, men oerhört lyckliga medlemmar för en minnesrik och underbar resa i Österled.

Gösta Andersson

Militärrestaurangen Oskar-Fredriksborg

Upprop 1

Ärtmiddagen serveras torsdagen den 26 oktober 1989. Plats officersmässen. Samling klockan 18.30. Muséet är öppet för intresserade från kl 17.00. Möt upp mangrannt ! Anmäles senast den 20 oktober per telefon 69 21 82 eller 69 27 28.

Upprop 2

Torsdagen den 16 november kl 18.00 samlas alla gamla kamrater med anknytning till KA 4 på gamla kompoffmässen, Nya Varvet. Kamratmiddag kommer att serveras till det facila priset av 40:- kronor. Anmälan under tiden fram till den 1 november per telefon 41 32 41.

Gustav Brännerud

Civila blommor

Iakttagelser om människokroppen: "Människan består av ett långt ben, som räcker från hjässan till fotabjället, men för att människan skall kunna sitta är detta ben brutet på mitten, annars hade hon fått sitta stående".

Om vissa djur: "Mullvaden är ett trint och runt djur med galoscher i ändan".

Om termometern: "Den termometer, som vi använder, är uppfunnen av Celsius. Han satte först ned ändan i smältande is och fick då en viss punkt, som han sedan kallade för fryspunkten. Sedan satte han den i ångan från kokande vatten och fick då kokpunkten. Hur kvicksilvret kan röra sig uppåt då det är varmt och nedåt då det är kallt, kan ingen lista ut. Det är nog en fabriktionshemlighet som Celsius tog med sig i graven".

Om trogen kärlek: "Det var en gång en riddare och hans hustru. De var mycket lyckliga, men hade inga barn och det sörjde de mycket över. De bad varje dag till Gud om att få ett litet barn, men de blev inte bönhörda. Sedan drog riddaren ut i det heliga kriget och han var borta i många år. När han till slut kom hem hade hans hustru fått sju barn. Så belönas trogen kärlek".

Om överfall: "Hon sparkade mig i ansiktet, spottade på mig och gav mig örfilar, precis som om jag skulle ha varit hennes man" !

Diverse blommor:

Läkarintyg: "Att Anders Persson, som en tid varit klen till sitt förstånd, nu är därifrån helt befriad, intygas härmed" !

Regementsväbeln: "Härmed får jag vördsamt anmäla att då jag vid halvslutet i går afton inkom i markenteriet, så såg jag nr 27 vid 5:e kompaniet sittande vid ett bord tillsammans med en civil person. En literbutelj stod under bordet, som nummer 27 redan till största delen förtärt, jämte den civile" !

Ovanstående data infaller på måndagar, utom den 22 maj, som med hänsyn till pingsthelgen infaller på en tisdag.

Telexexpeditionen håller öppet alla dagar dygnet runt. Om möjligt även under andra tider.

Om brev till skolan: "Fröken bedes flytta Maria från den hon sitter breve, för hon har ohyra. Igår när min hustru kom hem från stan, var hon alldeles full igen !" !

"Jag trodde att skolan var en upplysningsanstalt och inte en tveinrättning och min dotter e inte till att lukta på och om fröken luktar på min dotter en gång te så skall jag säga till min man att han skall ställa om att fröken inte blir fröken en dag längre !

Högaktningfullt Karins mamma"

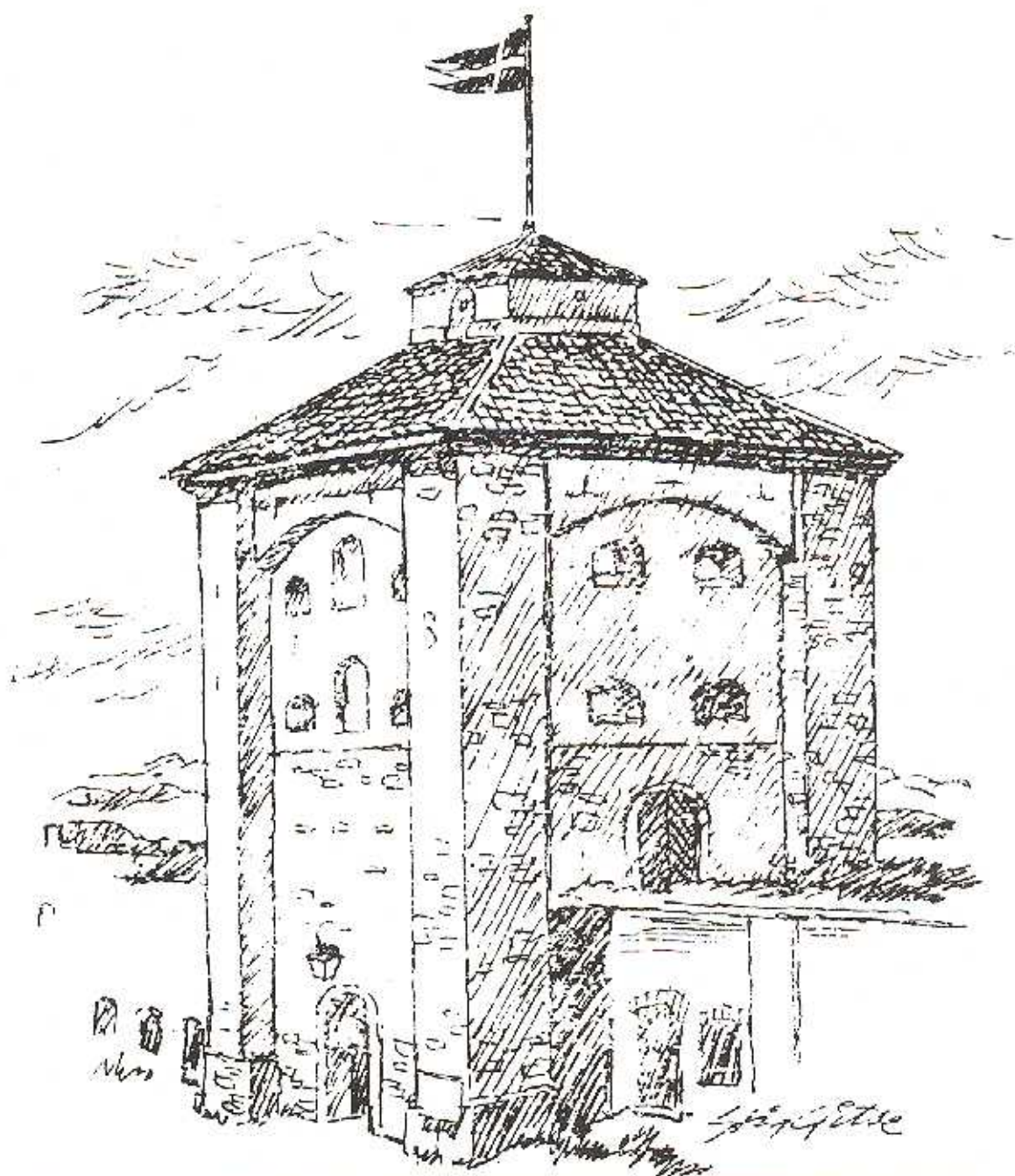
Penninggåvor till våra fonder i kamratföreningen

Under 1988 - 1989 har vi tacksamt mottagit gåvor från följande medlemmar:

Carl-Magnus Frisk
Leif Fredén
Carl Pettersson
Peder Ugglå
Sture Carlsson
Allan Freij
Egil Jonsson
Leif Svala med fru
Hans Törnström
Ingvar Johansson
Nils Wikander
Ann-Marie Hessel
CMKV via Älvsborg f.d. fästningsfond
Gösta Andersson, Harry Buckards, Sven Einarsson, Björn Engwall, Brita Hjulström, Sven Beijer, Eddie Jörn, Sverre Larsson, Gustav Lundberg, Bo Björheden, Ingemar Christiansson, Göran Engström, Thorild Gustavsson, Ingvar Ingelshed, Arne Kaaling, Sven Lindberg, Gunnar Malmkvist, Leif Nyberg, Helge Porsfeldt, Sven Robertsson, Erik Rydén, Kurt Schöneman, Bengt Silander, Einar Stigevall, Ingvar Svanbo, Lars Ahlström, Jan Törnbrink

Föreningen tackar varmt för bidragen och hoppas på Din fortsatta välvilja. Postgiro-numret är 450 49-4. Var vänlig ange till vilken fond bidraget avses.

Helmer Ternegren
Skattmästare

KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING
GÖTEBORG